

DOBRO UPRAVLJANJE

ZA OTVORENOST I ODGOVORNOST
U POLITICI I UPRAVLJANJU

autorke: Aida Ajanović / Selma Aščerić

PREPORUKE ZA UNAPREĐENJE STANJA

Otvorenost institucija izvršne vlasti u regionu i Bosni i Hercegovini

ZaštoNe?

 ActionSEE

**National Endowment
for Democracy**

Supporting freedom around the world

Ovaj prijedlog praktične politike je dio projekta
finansiranog od strane NED - National Endowment for
Democracy

Ovaj prijedlog praktične politike je sufinansiran od strane Europske unije
u sklopu projekta ACTION SEE - "Mreža za odgovornost, nove tehnologije
i otvorenost institucija u Jugoistočnoj Evropi". Stavovi izraženi u ovoj
publikaciji ne odražavaju nužno stavove Europske Komisije.

autorke: Aida Ajanović / Selma Aščerić

PREPORUKE ZA UNAPREĐENJE STANJA

Otvorenost institucija izvršne vlasti
u regionu i Bosni i Hercegovini

Sarajevo, mart 2017

UVOD

Udruženje građana „Zašto ne“ je, u saradnji sa parterima iz regionalne mreže NVO "ActionSEE", pripremio prijedlog praktične politike, u kome analiziramo nivo transparentnosti, otvorenosti, odgovornosti izvršnih vlasti u regionu Zapadnog Balkana (Srbija, Crna Gora, Bosna i Hercegovina, Albanija, Kosovo i Makedonija).

Prijedlog je rezultat opsežnog istraživanja, baziranog na naučnoj metodologiji, koje su članice mreže ActionSEE radile u prethodnih nekoliko mjeseci. Cilj naših aktivnosti je da kroz objektivno mjerenje otvorenosti izvršne vlasti u državama regiona utvrdimo stvarno stanje u ovoj oblasti i uputimo preporuke za njegovo unapređenje.

Cilj je, također, unapređenje poštovanja principa dobrog upravljanja, u kojima otvorenost zauzima značajno mjesto.

Politika otvorenosti mora biti politika svih vlada u regionu, mora biti definisana kao i ostale važne politike i ne smije biti plod trenutne odluke ili trenutnog raspoloženja vlasti. Svaka zemlja ima svoje specifične uslove u kojima razvija i svoju otvorenost, ali se može primijetiti značajan prostor za zajedničko regionalno djelovanje na poboljšanju stanja.

Uvođenje koncepta otvorene vlade u regionu Zapadnog Balkana najčešće je bilo diktirano zahtjevima integracionih procesa ili motivisano poboljšanjem međunarodnog ugleda države kroz učešće u inicijativama za otvorenu upravu. U nastojanju da se isprate pozitivni trendovi, često je zapostavljena suštinska unutrašnja potreba na kojoj se zasniva ovaj koncept, a to je otvorenost vlade za doprinos građana/ki i društva u cilju stvaranja javne vrijednosti.

Ovakav pristup dovodi do problema sa implementacijom pravila transparentnosti i otvorenosti, naročito na nižim nivoima javne administracije, gdje se ne prepoznaje društvena važnost ovog pristupa, već se on doživljava kao neprijatna obaveza nametnuta međunarodnim zahtjevima. Stoga, politika otvorenosti u državama regiona zahtijeva ne samo izraz u strateškim dokumentima, već i glasne zagovornike/ce koncepta otvorene vlade na najvišim društvenim i državnim funkcijama.

Naš prijedlog je upućen donosiocima odluka u izvršnim vlastima zemalja regiona na svim nivoima: vladama, ministarstavima i ostalim organima državne uprave. On može biti od koristi i predstavnicima međunarodnih institucija, ali i kolegama iz NVO sektora

U svrhu kvalitetnijeg javnog dijaloga o ovim temama organizovat ćemo niz javnih događaja, na kojima ćemo čuti mišljenja svih zainteresovanih strana i pokušati da nađemo zajednička održiva rješenja za razvoj u ovoj oblasti.

Također, poštovat ćemo principe transparentnosti istraživanja i upoznati institucije sa svim detaljima njegovog sprovođenja i donesenim zaključcima.

Ostajemo otvoreni za sve sugestije, dobronamjerne kritike i rasprave o našem prijedlogu praktične politike.

OTVORENOST INSTITUCIJA IZVRŠNE VLASTI U REGIONU

Nakon analize podataka dobijenih istraživanjem primijetili smo sličnosti i razlike o stanju u ovoj oblasti u zemljama regiona.

Generalno, rezultati pokazuju da otvorenost izvršnih vlasti na regionalnom nivou nije zadovoljavajuća. Rezultat je u prosjeku 47% ispunjenih indikatora. Ne postoje jasne, konzistentne i u strateškim dokumentima utemeljene politike otvorenosti. Potrebna je promjena odnosa i tretmana ovog važnog segmenta funkcionisanja sadašnjih i budućih vlada u regionu.

Svaka zemlja ima svoje specifične političke uslove, u kojima razvija svoju transparentnost i otvorenost, koje tretiramo u drugom dijelu ovog dokumenta, ali se može primijetiti značajan prostor za zajedničko regionalno djelovanje na poboljšanju stanja.

Ne postoji strateški pristup otvorenosti u zemljama regiona. Na osnovu prikupljenih podataka možemo zaključiti da se otvorenost tretira po ad hoc principu i da u najvećem broju zemalja nije kreirana politika otvorenosti, koja bi bila ravnopravna sa drugim politikama izvršne vlasti. Politika otvorenosti je sada postavljena na način da, najčešće, zavisi od dobre volje izvršne vlasti, a to je situacija koja je daleko od željenog stanja. Ona je, za sad, zbir različitih pravilnika, akata ili obaveza, a ne filozofija ili pristup koji vlade aktivno promovišu. Transparentnost, otvorenost i odgovornost u dobrom upravljanju predstavljaju osnovne preduslove kvalitetne izvršne vlasti i ne smiju biti tretirani kao „poklon“ građanima/kama.

Politika otvorenosti ne smije zavisiti od spoljnih inicijativa, već mora biti dio unutrašnjih procesa.

Tek tada sve međunarodne inicijative dobijaju svoju punu afirmaciju, jer se nadograđuju na postojeće zdrave osnove u svakoj od država.

U participativnom procesu je potrebno usvojiti strateška dokumenta i godišnje akcione planove, koji tretiraju razvoj otvorenosti. Potrebno je, unutar država, planirati razvoj, ali i ujednačiti otvorenost institucija izvršne vlasti. Sada su ove razlike enormne i između institucija unutar jedne države, u toj mjeri da se stvara utisak da analizirane institucije ne pripadaju istoj državi.

Naš monitoring je pokazao nekoliko “kritičnih tačaka”, odnosno ključnih prepreka za razvoj otvorenosti u regionu.

TRANSPARENTNOST I KOMUNIKACIJA

Vlade moraju posvetiti značajnu pažnju **spvođenju Zakona o slobodi pristupa informacijama** koji, generalno gledano, ne daje zadovoljavajuće rezultate. Ovdje bi posebnu pažnju trebalo obratiti na nezavisnost i kapacitete institucija koje su odgovorne za spovođenje zakona.

Komunikacija sa građanima je sljedeći važan segment, koji mora biti značajno popravljen u narednom periodu. Pored klasičnih metoda komunikacije, izvršna vlast mora koristiti i savremenije načine komunikacije sa građanima/kama. Kao regionalni problem se javlja i poštovanje principa da se podaci objavljuju u open data formatima, koji bi povećali dostupnost i olakšali građanima/kama dolazak do informacija.

PLANIRANJE I TROŠENJE DRŽAVNOG NOVCA

Posebnu pažnju treba posvetiti i jačanju finansijske transparentnosti, s obzirom na to da vlade u regionu nemaju zaokruženu praksu objavljivanja finansijskih informacija i dokumenata.

Veoma su rijetke institucije izvršne vlasti koje objavljuju informacije o budžetu, kojim bi ovaj važan dokument učinile razumljivim za građane i objasnile im koju vrstu usluge dobijaju za novac koji daju državi. Takođe, veoma su oskudne informacije o tome kako je planirani novac zaista i potrošen. Potrebno je učiniti vidljivim sve isplate iz državnog budžeta i ostaviti građanima/kama mogućnost da lično vrše kontrolu ovog trošenja.

Takođe, na zvaničnim stranicama izvršnih vlasti se ne objavljuju planovi javnih nabavki, a uglavnom nisu dostupni ni pozivi i odluke o javnim nabavkama, kao ni pripadajući ugovori i aneksi ugovora.

Efikasnost, učinkovitost i očekivanja građana od vlasti

Značajno pitanje funkcionisanja izvršne vlasti, ali i njihove otvorenosti prema građanima, jeste kreiranje jasnih indikatora uspjeha vladinih politika, koji će biti dostupni građanima/kama. Odgovorne vlasti svoja izborna obećanja pretvaraju u zvanične politike države, ali i kreiraju mogućnosti da građani/ke provjere njihove rezultate.

Vlade u regionu tek treba da uspostave jedinstvene metode i procedure za kvalitetnu kontrolu svojih politika i nemaju razvijene adekvatne indikatore za mjerenje njihovog učinka. Dovoljna pažnja nije posvećena ni uspostavljanju jedinstvenog metoda po kojem bi ministarstva izvještavala vlade o svom radu na godišnjem nivou. Sve navedeno se negativno odražava na informisanje građana/ki o učincima i efektima rada izvršne vlasti.

OTVORENOST VLASTI U BIH

Vlasti u Bosni i Hercegovini ispunjavaju 43% indikatora u analiziranim oblastima transparentnosti, pristupačnosti, integriteta i učinkovitosti, koje zajedno daju ukupan pregled otvorenosti vlasti.

Ovaj rezultat je očekivan i u skladu je sa dosadašnjim mjerenjima otvorenosti na regionalnom nivou. Kroz pregovore za pristupanje Evropskoj uniji BiH je započela kreiranje politike otvorenosti. Ovome su doprinijele i brojne inicijative NVO sektora, kao i postavljeni uslovi koje je potrebno ispuniti za pristup EU. Međutim, kao značajan nedostatak ostaje odsustvo strateškog planiranja i promocije otvorenosti, koje moraju dobiti pripadajuće mjesto, ravnopravno sa ostalim politikama izvršne vlasti.

Promocija otvorenosti se dešava rijetko, ili se uopšte ne dešava. Postoje organi koji ne poštuju zakonske obaveze ni principe i prakse dobrog upravljanja, bez ikakvih posljedica. Ovo je stvorilo značajne razlike u otvorenosti vlada, ministarstava i ostalih organa državne uprave unutar BiH.

Pitanje otvorenosti se u BiH još uvijek tretira kao pitanje ličnog stava rukovodioca institucije ili njegovog/njenog tima, a ne kao predmet jasne politike države.

Dodatni argument za usvajanje strateškog dokumenta koji bi regulisao ovo polje, predstavlja činjenica da otvorenost značajno opada kako se krećemo ka organima koji su na nižem administrativnom nivou. Jasno je da postoji značajan broj institucija koje se opiru uvođenju koncepta otvorenosti i da se na taj problem mora sistemski djelovati, uz angažman upravljačkih struktura u institucijama.

Sve navedeno zahtijeva brzu reakciju i posvećen rad kako bi se izbjegle negativne prakse neusvajanja važnih dokumenata koji tretiraju ovu temu. Državne i entitetske strategije razvoja i promocije otvorenosti trebale bi biti pripremljene i usvojene, a akcioni planovi implementirani.

IZVRŠNA VLAST BiH

(Vijeće ministara BiH, Vlada Federacije BiH, Vlada Republike Srpske)

Izvršna vlast u BiH ima znatno složeniju strukturu i sastav nego zemlje u regionu, zbog čega je poređenje njenih rezultata sa rezultatima drugih država zahtijevalo poseban metodološki pristup. S obzirom da ni entitetske vlade, niti Vijeće ministara BiH, nisu mogli samostalno biti upoređeni sa vladama država regiona, predmet sprovedenog istraživanja bila su sva tri nivoa izvršne vlasti u BiH, a u ovoj analizi korišten je njihov ukupni rezultat kako bi se predstavilo stanje u BiH.

Izvršna vlast u BiH zadovoljava 60% indikatora otvorenosti.

Princip „pristupačnost“, sa akcentom na pristup informacijama, interakciju sa građanima/građankama, te provođenje javnih konsultacija, izvršne vlasti u BiH zadovoljavaju sa 72% indikatora.

Učinkovitost sveukupne izvršne vlasti u BiH zadovoljava 42% postavljenih indikatora.

Kada je u pitanju **integritet** izvršne vlasti u BiH, ona zadovoljava 53% ispitanih indikatora, a kriterij **transparentnosti** sa 61% zadovoljenih indikatora.

U pogledu transparentnosti vlasti, jedan od identifikovanih problema je postizanje potpune transparentnosti sjednica tijela izvršne vlasti u BiH. Iako uvijek postoje izvjesna ograničenja za prenošenje sjednica izvršne vlasti, javnost u BiH nema uvid u neke njihove elemente koji bi trebali biti javno dostupni, kao što su tok ili makar ključni momenti rasprave o tačkama sjednica. Na zvaničnoj web stranici Vijeća ministara BiH nije moguće, nakon svake sjednice, izvršiti uvid u materijale koji su razmatrani na toj sjednici, dostupni su samo dnevni red, saopćenja i zaključci. Ne postoji ni praksa objavljivanja zapisnika sa sjednice, kako bi građani/ke imali kompletniju sliku o dinamici i načinu razmatranja određenih politika i pitanja, koja imaju uticaj na njihov standard i kvalitet života. Slična je situacija i sa otvorenošću sjednica Vlade RS i Vlade FBiH. Ovaj aspekt rada tijela izvršne vlasti mora biti nadograđen i dodatno unaprijeđen.

Budžetska transparentnost zadovoljava 57% postavljenih indikatora. Mogućnost pretrage budžeta je ograničena, što otežava bilo kakvo poređenje, analizu ili upotrebu podataka za dalju obradu. Građani/ke nemaju priliku da analiziraju budžet kroz narativna i grafička objašnjenja, koja bi trebalo da su im dostupna kroz dokumente „Budžeta za građane“ ili slične forme kojima se budžetski dokumenti predstavljaju na jednostavan i lako razumljiv način.

Vijeće ministara BiH ne objavljuje na svojoj zvaničnoj web stranici konačan tekst Zakona o budžetu za tekuću i posljednje dvije godine, niti Zakon o izvršenju budžeta. S druge strane, Vlada FBiH i Vlada RS imaju objavljene zakone o budžetu i izvršenju budžeta za posljednje dvije godine.

BiH ima solidnu transparentnost procesa javnih nabavki, sa rezultatom od 71% zadovoljenih indikatora (pojedinačno: Vijeće ministara BiH ispunjava 80% metodoloških kriterija transparentnosti javnih nabavki, Vlada RS 85% , dok je Vlada FBiH najlošija sa 48%. Na službenim web stranicama se nalaze planovi javnih nabavki roba i usluga, kao za tekuću, tako i za prethodne dvije godine. Podaci vezani za provedene postupke javnih nabavki dosta su šturi. Naime, moguće je izvršiti uvid samo u obavjesti, odluke i izvješća o provedenim postupcima javnih nabavki. Ugovora i podataka o najuspješnijim ponuđačima najčešće nema.

Objavljivanje godišnjih izvještaja o radu predstavlja jedan od ključnih instrumenata otvorenosti, ali i kontrole rada izvršne vlasti od strane građana/ki. Izvršne vlasti u BiH zadovoljavaju tek 44% indikatora koji se odnose na dostupnost izvještaja o radu (za posljednje tri godine). Vijeće ministara BiH jedino objavljuje izvještaje o radu, dok Vlada FBiH i Vlada RS, ne objavljuju izvještaje o radu prema kriterijima istraživanja.

Vijeće ministara BiH trebalo bi da donese uputstva, kako za resorna ministarstva tako i za područje svog djelokruga, kojim bi se detaljno odredili podaci koji se moraju nalaziti na web stranicama, kao i način njihovog objavljivanja.

Ovi dokumenti bi trebali biti u *open data formatu*¹, te bi morala biti osigurana obavezna i stroga primjena ovog principa objavljivanja podataka. Iste preporuke trebale bi slijediti i entitetske vlade.

BiH ima usvojenu Strategiju reforme javne uprave za period 2016-2020². Provedba Strategije trebala bi omogućiti stvaranje javne uprave koja bi bila učinkovitija i odgovornija za ono što radi; koja bi efikasnije služila građanima/kama uz manje troškove; i koja bi radila na osnovu transparentnih i otvorenih procedura, uz istodobno ispunjavanje svih uvjeta potrebnih za europske integracije, i time postala istinski faktor koji bi omogućavao kontinuirani i održivi društveno-ekonomski razvoj.

¹Otvoreni podaci su podaci strukturirani u računarski čitljivom formatu, kojim se daje mogućnost slobodnog i ponovnog korišćenja.

²Strategija reforme javne uprave za period 2016-2020. http://www.adsfbih.gov.ba/uploaded/posebnidokumenti/strategija_reforme_ju_u_bih.pdf

MINISTARSTVA U BIH (državna i entitetska)

Ministarstva u Bosni i Hercegovini u prosjeku zadovoljavaju oko 34% analiziranih kriterija u oblastima transparentnosti, pristupačnosti, učinkovitosti i integriteta, što dodatno svjedoči o niskom nivou otvorenosti izvršne vlasti u BiH.

Međusobne razlike u ukupnim rezultatima između državnih i entitetskih ministarstava u BiH su velike. Najbolje rangirano je Ministarstvo pravde BiH, koje ispunjava 63% ukupnih indikatora, a najlošije, sa svega 15% zadovoljenih indikatora, je Ministarstvo uprave i lokalne samouprave Republike Srpske.

Kada je upitanju kriterij **pristupačnosti**, koji uključuje pristup informacijama, interakciju sa građanima/kama i mehanizam javnih konsultacija, BiH zadovoljava tek 25% analiziranih kriterija.

Svega 9% ministarstva u BiH sprovodi neke vrste javnih konsultacija i interakcije sa građanima/kama, što predstavlja poražavajući podatak ako se ima u vidu da javne konsultacije predstavljaju glavni i osnovni način građanske participacije u procesima donošenja odluka. U BiH je nedavno pokrenut portal eKonsultacije³, sa ciljem da građanima/ka omogući da učestvuju u kreiranju i provedbi javnih politika koje su u nadležnosti institucija BiH, ne samo kroz klasične metode javnih konsultacija, već i putem interneta. Ova platforma za javne online konsultacije još uvijek nije zaživjela u svom punom kapacitetu.

Kada je upitanju **učinkovitost** rada ministarstava u BiH, situacija je nešto bolja. Bosna i Hercegovina se u ovoj oblasti ima rezultat od 46% zadovoljenih indikatora. Ipak, svega 21% ministarstava na svojim zvaničnim stranicama ima objavljene programe rada, dok gotovo duplo manje ministarstava, 12%, objavljuje izvještaje o svom radu za prethodne tri godine.

Integritet svih resornih ministarstva (na državnom i entitetskim nivoima u BiH) iznosi 0,0%, s obzirom na činjenicu da imovinski kartoni ministara/ki nisu javno dostupni niti na jednom zvaničnom web sajtu. Otkako je od Centralne izborne komisije zatraženo da se imovinski kartoni uklone sa njihove zvanične web stranice, imovinski kartoni ministara/ki nisu dostupni javnosti. CIK ih ne izdaje na zahtjev, te je u njih moguće izvršiti uvid samo u njihovim prostorijama.

Ukupna ocjena **transparentnosti** ministarstava u BiH iznosi skromnih 38% zadovoljenih indikatora.

³eKonsultacije su web platforma koja omogućava informiranje i učešće građana/ki i predstavnika/ca organizacija civilnog društva u procesu donošenja određenih pravnih akata (<https://ekonsultacije.gov.ba/>).

⁴e-Procurement je portal javnih nabavki BiH, na kojem su dostupni podaci o ponuđačima, ugovornim organima, te obavjestima o javnim nabavkama (<https://www.ejn.gov.ba/>)

Kada govorimo o transparentnosti ministarstva u postupcima javnih nabavki, ista zadovoljavaju tek blizu 9% analiziranih kriterija. Oko 43% ministarstava u BiH nije objavilo plan javnih nabavki za prethodnu godinu. Monitoring je pokazao da samo 60% ministarstava objavljuje pozive i odluke o javnim nabavkama. I pored toga što postoji portal javnih nabavki⁴ koji objedinjuje proces javnih nabavki svih nivoa vlasti, standardi transparentnosti nalažu da se svi finansijski dokumenti institucija, uključujući dokumente koji se odnose na javne nabavke, objavljuju na njihovim zvaničnim stranicama, kako bi se u potpunosti ispoštovalo pravo javnosti na potpunu informiranost i transparentnost u postupcima javnih nabavki.

Svega 11% ministarstava u cijeloj državi ima dostupne određene podatke o budžetu na svojim zvaničnim web stranicama (prosjeak za posljednje tri godine), dok na stranicama preko 80% ministarstava nije dostupan budžet ni za jednu od prethodne tri godine. Ovakav trend netransparentnog trošenja budžetskog novca zahtjeva sistemski pristup i veće zalaganje kako javne vlasti, tako i civilnog društva, kako bi se inicirale i izvršile promjene ovakve prakse.

Ministarstva u BiH nisu dovoljno posvećena informisanju javnosti o svom radu, te javnost pretraživanjem njihovih zvaničnih web stranica u velikom broju slučajeva ne može saznati šta ministarstva planiraju da urade ili kakve rezultate su postigla u toku godine.

Ukupno 54% ministarstava ne objavljuje ni najosnovnije podatke o svojim uposlenicima, dok podatak o visini plata uposlenih nije objavljen ni na jednom od sajtova bh. ministarstava.

Zvanične web stranice ministarstava sadrže informacije koje u velikom broju slučajeva nisu sistematizovane, određene rubrike su neažurirane ili prazne, uz veoma organičene mogućnosti pretrage. Loša organizacija podataka dovodi do toga da sajtovi često liče na labirinte u kojima su skrivene čak i one informacije koje jesu objavljene. Ne poštuju se principi objavljivanja podataka u open data formatu i nema jedinstvenog principa u ažuriranju i korištenju postojećih naloga na društvenim mrežama.

Imajući u vidu navedene podatke, uz dodatne nalaze koje ovdje ne navodimo zbog ograničenosti prostora, jasno je da se pristup otvorenosti ministarstava mora iz osnova mijenjati po principu koji je naveden u uvodu ovog dijela teksta.

OSTALI ORGANI DRŽAVNE UPRAVE U BiH

Organi uprave u BiH (u uzorak za istraživanje ušlo je 45 organa uprave) također imaju skroman rezultat od 35% zadovoljenih indikatora otvorenosti.

Učinkovitost rada organa uprave u BiH zadovoljava 62% postavljenih indikatora.

Samo 27% organa uprave objavljuje godišnji program rada na svojoj službenoj web stranici, a izvještaje o radu njih 33%. Spisak službenika/ca sa njihovim zvanjima i pozicijama koje obnašaju objavljuje 27% organa uprave; a 38% objavljuje podatke o nosiocima javnih funkcija. Blizu 60% organa uskraćuje javnosti osnovne informacije o tome ko su njihovi javni funkcioneri, koliku zaradu imaju i koji su njihovi kontakt podaci.

Službene web stranice organa uprave su često neažurirane i u 65% slučajeva veoma je teško naći tražene podatke.

Transparentnost organa uprave (državni i entitetski) iznosi skromnih 32% zadovoljenih indikatora.

Gotovo 90% posto organa uprave na svojim web stranicama nema objavljene budžete. Ako tome dodamo još lošiji rezultat objavljivanja izvještaja o izvršenju budžeta i polugodišnjih izvještaja o utrošku budžetskih sredstava, slika budžetske netransparentnosti je kompletna.

Oko 50% organa uprave ne objavljuje čak ni planove javnih nabavki, dok 65% organa uprave ne objavljuje na svojim internim stranicama pozive i odluke vezane za javne nabavke. Tek 35% njih objavljuje informacije o rezultatima provedenih postupaka javnih nabavki.

Kada govorimo o tome koliko su organi uprave u BiH na državnom i entitetskim nivoima otvoreni po pitanju pristupa informacijama i interakcije sa građanima/kama, skromnih 34% zadovoljenih indikatora.

METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Otvorenost je ključni uslov demokratije jer omogućava građanima/kama da dobiju informacije i znanje potrebno za ravnopravno učestvovanje u političkom životu, efektivno donošenje odluka i držanje institucija odgovornim za politike koje sprovode.

Institucije diljem svijeta preduzimaju konkretne akcije u cilju povećanja svoje transparentnosti i odgovornosti prema građanima. Kako bismo ustanovili u kojoj mjeri građani/ke Zapadnog Balkana dobijaju pravovremene i razumljive informacije od svojih institucija, razvijen je Regionalni indeks otvorenosti izvršne vlasti.

Regionalni indeks otvorenosti mjeri stepen do kojeg su institucije zemalja Zapadnog Balkana otvorene prema građanima i društvu, na osnovu četiri principa: (1) transparentnost (2) pristupačnost (3) integritet i (4) učinkovitost. Princip transparentnosti podrazumijeva da su organizacione informacije, budžet i postupci javnih nabavki javno dostupni i objavljeni. Pristupačnost se odnosi na obezbjeđivanje i poštovanje procedura za slobodan pristup informacijama, te poboljšanje dostupnosti informacija kroz mehanizam javnih rasprava i jačanja interakcije sa građanima/kama. Integritet obuhvata mehanizme za prevenciju korupcije, sprovođenje etičkih kodeksa i regulaciju lobiranja. Posljednji princip, učinkovitost, tiče se monitoringa i evaluacije politika koje sprovode institucije.

Vodeći se međunarodnim standardima i preporukama i primjerima dobre prakse, ovi principi su dalje razrađeni kroz posebne kvantitativne i kvalitativne indikatore koji se ocjenjuju na osnovu dostupnosti informacija na zvaničnim internet stranicama institucija, kvaliteta pravnog okvira za pojedinačna pitanja, upitnika koji su proslijeđeni institucijama, te drugih izvora javnog informisanja. Oko 80 indikatora po instituciji korišteno je da izmjerimo i analiziramo otvorenost 265 institucija izvršne vlasti, pri čemu smo prikupili preko 15.000 podataka o institucijama.

Mjerenje je sprovedeno u periodu od oktobra do kraja decembra 2016. godine. Na osnovu rezultata istraživanja, razvijen je predstavljeni set preporuka i smjernica koje su namijenjene institucijama.

***ACTIONSEE** je mreža organizacija civilnog društva koje zajedno radi na promovisanju i obezbjeđivanju transparentnosti i odgovornosti institucija u jugoistočnoj Evropi, povećanju potencijala za građanski aktivizam i participaciju, promovisanju i zaštiti ljudskih prava na internetu kao i na izgradnji kapaciteta za upotrebu novih tehnologija.*

UDRUŽENJE GRAĐANA "ZAŠTO NE"

Adresa Džemala Bijedića 309, 71 000 Sarajevo, BiH
tel/fax +387 (0) 33 618 461
e-mail info[at]zastone.ba
website www.zastone.ba